

6. Войко Д. Центры финансовой ответственности предприятия в системе бюджетирования / Войко Д. // Проблемы теории и практики управления. – 2006.– № 4.– С. 60-73.

7. Череп А.В. Проблеми обліку і аналізу адміністративних витрат / Череп А.В. // Формування ринкових відносин в Україні.– 2005.– № 9.– С.68-74.

***Summary.** Every company in the transition to a market should develop a strategy for its business activities, the implementation of which should ensure his survival in the market conditions, competitiveness and stabilizing development. This task involves identifying new approaches to the justification of the development strategy of industrial and economic activity. In the development and justification of the economic strategy is necessary to change priorities, which in turn makes it necessary to study changes in the way the indicators are forecasted.*

Stringent requirements put forward a market economy to the strategic planning of agricultural enterprises, enhancing human factor, flexibility and adaptability to the external environment and ensuring the efficiency and competitiveness.

The single predictor of future problems and opportunities is a strategic planning. It makes the case for the necessary management solutions. The definition of what the company wants to achieve, helps to clarify the strategic guidelines. Article prosecuted for the purpose to analyze the problems of strategic planning, which provide a framework for managing the development of the enterprise.

Keywords: *strategy, forecasting, scheduling.*

УДК 371.004

Пелипчук С.М. к. пед. н., доцент,
Жиряда І.К.,
ПВНЗ «Буковинський університет»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

***Анотація:** Розглянуто особливості розвитку економічної освіти в контексті швидкого соціального, політичного та економічного розвитку країни. Зроблено аналіз понять «компетентність», «компетенція». Вивчено проблеми формування професійної компетенції майбутніх економістів. Проаналізовано професійні вміння майбутнього фахівця економічного профілю відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики економіста. Запропоновано основні напрями діяльності науково-педагогічних працівників у процесі професійної підготовки студентів, формування професійної компетенції майбутніх фахівців-економістів.*

***Ключові слова:** компетентність, компетенція, формування професійної компетенції, професійна мобільність*

Реформи, що відбулися в політиці, економіці, суспільному житті країни, більше ніж будь-коли потребують високоефективного, компетентного, здатного до професійної мобільності фахівця. В наш час економіці України необхідні люди, здатні працювати активно, зацікавлено, з високою професійною майстерністю та новаторським підходом. Важливим у цьому плані є формування в молоді нового наукового економічного мислення, прагнення до аналізу результатів власної та колективної праці, до постійного оновлення знань та особистого вдосконалення.

Постановка проблеми. Новітній розвиток освітньої галузі, у тому числі вищої економічної освіти, зумовлений інноваційними процесами, що відбуваються в європейському й світовому освітньому просторі. Сучасне суспільство ставить перед вищими навчальними закладами завдання підготовки фахівців, які здатні швидко адаптуватися в мінливих умовах економічної дійсності та гнучко реагувати на проблеми, що потребують термінового вирішення. Процес навчання повинен забезпечувати кожному майбутньому фахівцеві не лише фундаментальні теоретичні знання, а й широкий спектр практичних професійних умінь та навичок. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема підготовки економістів нового активного мислення, від компетентності яких значною мірою залежить розвиток економіки нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з професійної підготовки фахівців у вищій школі розглядали А.М. Алексюк, В.І. Бондар, В.І. Євдокимов, І.М. Ковчина, В.А. Козаков, Т.В. Крилова, В.Г. Кузь, Л.І. Нічуговська, В.В. Олійник, П.І. Підкасистий, О.О. Романовський, М.І. Шкіль, О.Г. Ярошенко та ін. «Професійна компетентність» трактується як інтегральна характеристика особистості, що визначає здатність фахівця вирішувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей та нахилів. В наукових дослідженнях поняття «компетенція» визначається як: єдність знань, навичок та відносин у процесі професійної

діяльності, обумовлених вимогами посади, конкретної ситуації, цілями організації (Ю.І. Алюшина і Н.А. Дмитрієвська); діяльнісна складова отриманої освіти, що допомагає проявитися знанням, умінням і навичкам у незнайомій ситуації, тобто є більш високим рівнем узагальнення останніх (С.Е. Шишов і І.Н. Агапов); сукупність професійно-значущих якостей та проявлення творчості в процесі професійної діяльності (В.Л. Шаповалов і В.І. Горова).

Статистичні дані свідчать про те, що сьогодні в Україні є значний потенціал людських ресурсів. Населення має високий рівень освіти: близько 800 чоловік із 1000 у віці від 15 років і більше мають середню або вищу освіту. У кінці ХХ ст. в Україні з усіх працюючих 38,5 % мали середню загальну освіту, 20,9 % — середню професійну, 29,6 % — вищу. Частка шукачів роботи з вищою освітою становила 36,4 %, з повною середньою — 30,5 %, загальною середньою — 27,6 %, неповною середньою освітою — 5,5 %. Однак зміни в попиті на знання виникає необхідність постійно підвищувати кваліфікацію спеціаліста або взагалі перекваліфікуватись.

Мета статті полягає у вивченні проблеми формування професійної компетенції майбутніх економістів.

Виклад основного матеріалу. Зміни в розвитку продуктивних сил, економічних відносин вимагають постійного оновлення шляхів, форм і методів економічної освіти й виховання молоді. Поєднання «навчання — освіта — праця» зумовлене сучасними умовами господарювання та прогресом науки і спрямоване, насамперед, на розвиток у кожного з нас дбайливого ставлення до власності, вироблення вміння раціонально використовувати наявні ресурси для задоволення різноманітних потреб, на формування таких якостей, які б відповідали суспільним інтересам і сприяли всебічному розвитку особи. [1]. Збереження професійної компетентності стає все більш складним завданням, оскільки щорічно, за підрахунками американських вчених, фахівець повинен оновлювати 5% теоретичних і 20% практичних професійних знань. У США встановлена одиниця виміру старіння знань — «період напіврозпаду компетентності», коли в результаті появи нової інформації компетентність

спеціаліста знижується на 50%. Протягом останніх десятиріч термін старіння знань стрімко скорочується. Отже, такі швидкі зміни та розвиток, що відбуваються в соціальній, економічній та професійній сферах вимагає від фахівців готовності та вміння поновлювати знання протягом життя, підвищувати кваліфікацію і навіть бути готовим до зміни професії. Вказані якості є частиною характерологічних ознак процесу, який одержав назву професійна мобільність.

На даному етапі розвитку українського суспільства економічна освіта сприяє формуванню особистості, яка свої дії може коригувати відповідно до існуючих ринкових законів. Головне завдання економічної освіти — формувати активних економічних суб'єктів, а не тільки пасивних споживачів і виробників продукції. [3].

З метою підвищення професіоналізму та конкурентоспроможності фахівців вища школа України використовує систему ступеневого навчання за кваліфікаційними рівнями молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр. Розробники стандартів освіти орієнтуються на визначення освітньо-кваліфікаційних характеристик майбутніх фахівців економічного профілю, в основі яких лежать професійні вміння. Ці характеристики у свою чергу слугують для створення освітньо-професійних програм нового покоління, які є основою для розробки кафедрами програм дисциплін відповідно до навчального плану економічних спеціальностей. Інтеграція реалізації змісту програм, форм і методів, практичного навчання слугує розв'язанню проблеми формування професійної компетенції майбутніх фахівців. Поєднання теоретичної підготовки студентів з формуванням досвіду практичної роботи на основі опанування сучасними інтерактивними технологіями забезпечує досить високий рівень професійної компетентності (знання, уміння, навички), особистої впевненості, контактності, позитивного емоційного настрою. Усе це врешті підвищує професіоналізм і конкурентоспроможність випускників [2].

Робота економіста — це постійне вирішення виробничих питань. Тому впровадження в систему навчання аналізу конкретних економічних ситуацій є

необхідним завданням, спрямованим на розв'язання проблем активізації навчання та його зв'язку з практикою підприємницької діяльності. У процесі такої навчальної праці закладаються основи економічного стилю мислення нового типу, які допоможуть майбутньому спеціалісту приймати рішення в нестандартних ситуаціях, оцінювати позитивні й негативні наслідки їхньої реалізації.

Моделювання професійних умінь майбутнього фахівця є складовою цілісного педагогічного процесу у вузі. Воно реалізується через низку взаємозв'язаних і взаємообумовлених етапів, серед яких найважливішими є такі: 1. Розвиток початкового недиференційованого інтересу до певного виду діяльності, головного в професійній мотивації. 2. Формування позитивних професійних ціннісних орієнтацій, Важливим є формування ієрархії мотивів професійної діяльності. 3. Активне формування професійних умінь, необхідних для практичної діяльності. [1]. На якість навчання у вищих закладах освіти впливає багато чинників, особливо важливими серед яких є ті, що пов'язані з формами та методами навчання, від вибору яких значною мірою залежить розвиток самостійності й творчої активності студентів, формування їхнього професійного мислення та компетентності.

У навчальному процесі під час професійної підготовки студентів, формування професійних компетенцій, основними напрямками діяльності науково-педагогічних працівників є: підвищення ефективності навчання через мотивацію та активізацію навчання; індивідуалізація та систематизація навчання, підтримка суб'єктного прояву кожного студента; створення середовища, сприятливого для навчання, перехід від монологу до діалогу, від соціального контролю над студентами до їх розвитку та саморозвитку; реалізація навчального матеріалу через практичну діяльність;

Розв'язання зазначених завдань потребує вдосконалення підготовки фахівців економічного профілю на засадах компетентнісного підходу та широкого впровадження сучасних педагогічних технологій. Провідною тенденцією у зв'язку з цим є визначення результатів освіти через професійну

компетентність, проблемі формування якої приділяють значну увагу вітчизняні та зарубіжні дослідники. Згідно з компетентнісним підходом рівень професійної підготовки випускників вищих навчальних закладів визначається ступенем оволодіння ними сучасними знаннями з економіки, уміннями критично мислити та підвищувати ефективність виробничого процесу в умовах ресурсних обмежень.

Вивчення реального стану організації освітнього процесу у вищих навчальних закладах засвідчило, що економічна теорія часто відрізняється від економічної практичної діяльності майбутніх фахівців, а в навчальному процесі використовують переважно традиційні форми та методи навчання. Удосконалення підготовки, посилення її практичної спрямованості потребує застосування таких форм, методів і засобів навчання, які б максимально активізували пізнавальну діяльність майбутніх економістів та задовольняли сучасним потребам соціально-економічної практики.

Висновки. Вище викладений матеріал ще раз підтверджує тенденцію до зближення навчального процесу з реальним життям та свідчить про необхідність озброєння студентів саме такими знаннями, які будуть їм потрібні в практичній діяльності на підприємстві. Показниками професійної готовності є: професійна компетентність; вміння виявляти, систематизувати та аналізувати вимоги роботодавця; здатність до об'єктивної самооцінки (виявлення сильних та слабких сторін щодо претендування на певну посаду); знання і уявлення про ситуацію на ринку праці; певний соціальний досвід дії в конкурентній ситуації; професійна мобільність. З наведених міркувань видно, що професійна компетенція та професійна мобільність є основним фактором конкурентоздатності фахівця на ринку праці.

Список літератури:

1. Активізація навчання в економічній освіті / Ковальчук Г.О., 2003. – 298с.
2. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: Навчально-методичний посібник –К.: Кондор, 2008. -272с.
3. Волкова Н. П. Сутність і компоненти компетентності майбутнього вчителя у здійсненні професійно – педагогічної комунікації// Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: зб. наук. праць/ Ред. Т. І. Сущенко та ін. – К., Запоріжжя. – 2007. – Вип. 42. – С. 103 – 11.
4. Головка В. І. Фінансово – економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека. Навч. посіб. / Головка В. І., Мінченко А. В., Шаманська В. М. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 448 с.
5. <http://ukrkniga.org.ua/>

Annotation:

Statement of the Problem: *The purpose of the article is studying the problem of formation the professional competence of future economists.*

Results of research: *Features of development the economic education in the context of rapid social, political and economical country's growth was considered. Analyzed the concepts of "competence", "capacity". It was studied problems of formation professional competence of future economists. It was analyzed the professional skills of the future economics specialist according to educational and qualification characteristics of the economist. Offered main directions of activity of research and educational employees in the process of professional training of students, formation the professional competence of future specialists and economists.*

Conclusions: *professional readiness indicators are: professional competence; the ability to identify, systematize and analyze the requirements of the employer; the ability to objective self-scoring; knowledge and understanding of the situation on the labour market; a social experience of the competitive situation; professional mobility. Professional competence and occupational mobility is a major factor in of competitiveness specialist in the labour market.*

Keywords: *competence, capacity, formation of professional competence, professional mobility*